

Tema meseca julija: **Ekološko kmetijstvo v Sloveniji**

V večini ljudi ne ločijo oziroma ne poznajo pomena besed EKO oz. BIO. Kakšen pomen imata besedi EKO in BIO?

Ekološko (EKO), biološko (BIO) ali organsko so poimenovanja za ekološko pridelane pridelke in proizvode pri določanju kakovosti hrane in imajo enak pomen, pri tem je beseda BIO germanskega izvora in je uveljavljena v germansko govorečih državah, organsko na anglosaksonskem področju, v Sloveniji pa naj bi bil prevladujoč izraz ekološki, uporabljati pa se sme tudi biološko oz. BIO.¹

Kaj je ekološko kmetijstvo

Ekološko kmetijstvo je oblika kmetijske pridelave, ki temelji na gospodarjenju v sožitju z naravo. Zagotavlja sklenjen krogotok hranil v okviru, kmetijskega gospodarstva in zmanjšanje obremenitve okolje. Posredno zagotavlja aktivno varovanje okolja in biološke raznovrstnosti ter zaščito naravnih virov. Pri gospodarjenju je poseben poudarek na ohranjanju rodovitnosti tal z zagotavljanjem zadostne količine humusa in z uporabo organskih gnojil. Živinoreja temelji na živalim ustrezni reji in krmljenju.²

V letu 2014 je bilo v ekološko kontrolo vključenih 3.298 kmetijskih gospodarstev to predstavlja 4,6 % vseh kmetij v Sloveniji. V uporabi je 41.237,19 ha kmetijskih zemljišč to predstavlja 8,7 % vseh kmetijskih zemljišč. Od teh je 2.537 kmetij že zaključilo preusmeritveno obdobje (pridobilo EKO certifikat), ki traja najmanj 24 mesecev od prve prijave v kontrolo. Število ekoloških kmetij oz. pridelovalcev v Sloveniji iz leta v leto narašča. Povprečna ekološka kmetija je velika 12,7 ha kar je podobno kot v večini evropskih držav.³

Slika 1: Ekokmetija Kos⁴

¹ <http://blog.lokalna-kakovost.si/eko-bio-organsko-konvencionalno-zivilo/>

² <http://www.kgzs.si/Portals/0/Gradiva/ekolosko%20kmetijstvo.pdf>

³ http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/ekolosko_kmetovanje/analiza_stanja_ekoloskega_kmetovanja/

⁴ <http://www.delo.si/druzba/panorama/kdor-ima-zemljo-naj-dela-na-njej-drugi-pa-v-sluzbo.html>

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Cilji ekološkega kmetovanja:

- zagotavljanje zdrave hrane s čim manjšo obremenitvijo okolja ter zmanjšati porabo energije in surovin,
- ohranjanje rodovitnosti tal,
- sklenjen krogotok hranil,
- živalim ustrezne reje in krmljenje,
- pridelava zdravih živil,
- zaščita naravnih življenjskih virov (tla-voda-zrak),
- zmanjševanje obremenitve okolja,
- aktivno varovanje okolja in biološke raznovrstnosti,
- varčevanje energije in surovin,
- zagotovitev delovnih mest v kmetijstvu.

Kaj ekološki kmet sme in česa ne, natančno določajo evropske uredbe in nacionalni pravilniki o ekološki pridelavi in predelavi. Ekološko kmetovanje zajema rastlinsko pridelavo, nabiranje prosto rastočih rastlin, živinorejo, čebelarstvo, ribogojstvo, predelavo, pravilno označevanje ekoloških pridelkov oziroma živil.

V ekološkem kmetovanju je prepovedana:

- uporaba sintetičnih sredstev za varstvo rastlin,
- uporaba lahko topnih mineralnih gnojil,
- uporaba sintetičnih dodatkov v krmilih,
- uporaba surovin živalskega izvora v krmilih in gnojilih,
- uporaba gensko spremenjenih organizmov,
- preventivno zdravljenje živali s kemoterapevtiki (antibiotiki,...)

Ekološka pridelava

Na ekološki kmetiji moramo zagotoviti čim bolj sklenjen krogotok oziroma povezavo med rastlinsko pridelavo in rejo živali. V ekološkem kmetijstvu je sicer rastlinska pridelava brez živinoreje možna, ne pa tudi reja živali brez obdelovalnih površin. Na kmetijah, kjer ni živinoreje, za rodovitnost tal skrbimo s kolobarjenjem in vključitvijo ustreznega deleža metuljnic v kolobarju.⁵

⁵ <http://www.kgzs.si/Portals/0/Gradiva/ekolosko%20kmetijstvo.pdf>

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Tako ekološka pridelava temelji na:

- uporabi organskih gnojil za vzdrževanje optimalne oskrbljenosti tal s hranilnimi snovmi,
- pravilnem vrstenju kmetijskih rastlin (kolobar),
- vključevanju metuljnic v kolobar (detelje, grah, soja, fižol...),
- vzdrževanju neprekinjene zelene odeje na njivskih površinah,
- izbira vrst in sort rastlin ustreznih za ekološko pridelavo,
- mehanskem varstvu rastlin pred pleveli,
- preprečevanju prekomernega razvoja škodljivcev z vzdrževanjem ravnovesja med plenilci in plenom.

Kolobar

Ekološki kmetovalec mora stalno opazovati rasti in razvoj rastlin. Pri sestavi kolobarja so v pomoč zapiski o vrstenju v zadnjih letih, o napadu škodljivcev, o agrotehničnih ukrepih, vrsti in razširjenosti okužb ter plevelov. Priporočljivo je sodelovanje na seminarjih ali drugih izobraževanjih.

Kolobarjenje je pomembno, ker:

- se zagotovi enakomernejša izraba hranil in vode iz vseh plasti tal,
- izboljša prezračevanje in rahljanje tal,
- prepreči utrujenosti tal,
- ohranja rodovitnosti tal,
- zagotovi boljšo izrabo organskih gnojil,
- prepreči širjenje bolezni in škodljivcev,
- dobro vpliva na rast gojenih rastlin.⁶

Kdaj je ekološka kmetija v preusmeritvi

Kmetija je v preusmeritvi iz konvencionalnega v ekološko kmetovanje, ko se prijavi v kontrolo ekološkega kmetovanja, podpiše pogodbo o kontroli, opravi uvodni tečaj o ekološkem kmetovanju in se včlani v združenje za ekološko kmetovanje.

Obdobje preusmeritve traja najmanj dve leti, za trajne nasade tri leta. Obdobje preusmeritve se lahko v določenih primerih tudi podaljša, vendar ne traja več kot pet let. Če je bilo po podpisu pogodbe o kontroli uporabljeno katero koli nedovoljeno sredstvo, se preusmeritev šteje od datuma zadnje uporabe nedovoljenega sredstva.⁷

⁶ <http://www.kgzs.si/Portals/0/Gradiva/ekolosko%20kmetijstvo.pdf>

⁷ <http://www.kon-cert.si/postopno-do-ekoloske-pridelave-.html>

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Označevanje ekoloških živil

Pri nakupu ekoloških živil je pomembno, da smo pozorni na deklaracije. Označevanje ekoloških živil je točno določeno v pravilniku. Proizvodi jasno definirane predelave terjajo tudi pravno definiranje načina označevanja, ki ne zavaja potrošnikov. Ekološke kmetijske pridelke je potrebno označevati z enotno oznako »ekološki«. Dovoljene so dodatne oznake, kot je biološko ali bio-dinamično, po pogojem, da je pridelava oz. predelava v skladu s pravilnikom. Živilo je dovoljeno označevati z oznako »ekološko« in uporabiti za to določen znak, če je zanj izdan certifikat. Certifikat se lahko izda za živilo če: je bilo predelano brez uporabe GSO (gensko spremenjenih organizmov), živila niso bila izpostavljena ionizirajočemu sevanju, živilo vsebuje najmanj 95 % sestavin ekološkega izvora in 5 % sestavin, ki so navedene v pravilniku, predelava mora biti v skladu s pravilnikom.⁸

Na ekološkem izdelku za prodajo mora obvezno biti znak:

ekološki

Slika 2: Uradni znak za označevanje EKO živil v Sloveniji

Nacionalni zaščitni znak »ekološki« zagotavlja skladnost pridelave, predelave, pakiranja, skladiščenja in transporta ekoloških pridelkov, živil in krmil, z veljavnimi predpisi za ekološko kmetijstvo. Pravico do uporabe tega zaščitnega znaka pridobite na osnovi veljavnega certifikata pooblaščenega certifikacijskega organa s strani države. Vlogo za uporabo zaščitnega znaka je potrebno oddati na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Slika 3: Znak Evropske unije, ki označuje evropska živila

Uradni znak Evropske unije za ekološka živila lahko uporablja vsak, ki izpolnjuje pogoje za ekološko pridelavo in predelavo, določene v Uredbi Sveta (ES) 834/2007 in Uredbi Komisije (ES) 889/2008 ter ima pridobljen certifikat ustreznega pooblaščenega certifikacijskega organa s strani države. Potrošnikom daje znak zagotovilo o izvoru in kakovosti živil. Od julija 2010 je ta znak obvezen za vse predpakirane ekološke živilske izdelke znotraj Evropske unije, prav tako pa je dovoljena tudi prostovoljna raba znaka za nepredpakirana ekološka živila, ki so bila proizvedena znotraj EU, ali za vse ekološke izdelke, uvožene iz tretjih držav.⁹

⁸ http://www.kmetijskizavod-ng.si/pdf/070823-Ekolosko_kmetovanje.pdf

⁹ <http://www.kon-cert.si/zascitni-znaki.html>

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Slika 4: Znak BIO, ki ga podeljuje Inštitut KON-CERT Maribor

Znak BIO podeljuje Inštitut KON-CERT Maribor in zagotavlja skladnost pridelave, predelave, pakiranja, skladiščenja in transporta ekoloških pridelkov, živil in krmil z veljavnimi predpisi za ekološko kmetovanje. Pravico do uporabe tega zaščitnega znaka pridobite z veljavnim certifikatom za ekološko pridelavo oziroma predelavo, podeljenim s strani Inštituta KON-CERT Maribor.

Slika 5: Najbolj razširjena kolektivna znamka za eko živila slovenskega porekla.

BIODAR je kolektivna slovenska znamka za označevanje živil iz nadzorovane ekološke pridelave, ki so pridelana ali predelana v skladu z veljavnimi predpisi za ekološko kmetijstvo in standardi za ekološko kmetovanje Zveze združenj ekoloških kmetov Slovenije. Standardi zveze so strožji od predpisov za ekološko kmetijstvo. Znamka prav tako jamči, da živila prihajajo s kmetije, ki je v celoti preusmerjena v ekološko pridelavo. Na embalaži živil, označenih z znamko BIODAR, je navedena tudi individualna šifra uporabnika, njegovo ime in naslov. Tako je možno slediti poreklu živila od kmetije do mize, kar daje potrošnikom večjo verodostojnost.¹⁰

Slika 6: Zaščitni znak inštituta KON-CERT Maribor¹¹

¹⁰ <http://www.kon-cert.si/zascitni-znaki.html>

¹¹ <http://ekosemena.si/oznacevanje-ekoloskih-izdelkov/>

Pravilno označeni ekološki izdelki

Slika 7: Pravilno označen izdelek¹²

Ali je tradicionalno kmetovanje tudi ekološko

Tradicionalno kmetovanje z upoštevanjem kroženja snovi na kmetiji, kolobarjenjem, brez uporabe mineralnih gnojil in pesticidov, izhaja iz poznavanja narave kulturnih rastlin in živali. Ima mnoge poteze ekološkega kmetijstva, vendar ga ne moremo istovetiti z ekološkim ali biološkim kmetovanjem. Pri tradicionalnem kmetovanju gre pri zagotavljanju kakovosti za zaupanje kupca pridelovalcu pri katerem kupuje. Ekološko kmetovanje s pomočjo nadzora stroke zagotavlja neoporečno kakovost pridelkov in izdelkov.¹³

Ekološko kmetijstvo v Pomurju

V Pomurju deluje 75 kmetij, ki se ukvarjajo z ekološko pridelavo. Prevladuje predvsem pridelava EKO sadja in zelenjave v ospredju je tudi pridelava EKO žit. Počasi se pa širi proizvodnja v tudi v ostalo pridelavo proizvodov.

Z ekološko pridelavo zelenjave, sadja in žitaric se v Pomurju najdlje ukvarjajo na kmetiji Radikon v Dolgi vasi. Je prva kmetija v Pomurju, ki je dobila certifikat za ekološko pridelavo.¹⁴

¹² <http://www.zelena-tocka.si/sl/ponudba/ostali-izdelki/>

¹³ <http://www.kgzs.si/gv/kmetijstvo/ekolosko-kmetovanje.aspx>

¹⁴ <http://sobotainfo.com/novica/politika-gospodarstvo/v-pomurju-75-ekoloskih-kmetij-kar-je-se-vedno-premalo/107158>

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Ponudba ekoloških izdelkov v Sloveniji in Pomurju

Ekološka živila lahko kupimo neposredno na ekoloških kmetijah, na EKO tržnicah (v Ljubljani, Mariboru, Celju, Kranju, Tolminu in Novem Mestu), v specializiranih trgovinah z zdravo prehrano in tudi v večjih trgovinskih verigah, ki na svojih policah tudi prodajajo ekološka živila. V Sloveniji in nasploh je povpraševanje večje od ponudbe, tako, da veliko ekološke hrane uvozimo. Cene ekoloških živil so višje od konvencionalnih predvsem zaradi tega, ker so donosi v rastlinski pridelavi večinoma nižji, nižja je tudi prireja v živinoreji. Cilj slovenskega kmetijstva mora biti kakovost in varnost živil in skrb za naravno okolje. Izdelke iz ekološke pridelave lahko kupimo tudi v različnih trgovinah, ki so se razširile po Sloveniji.¹⁵

V Pomurju lahko ekološke izdelke kupite v večje založenih trgovinah z ekološkimi izdelki in v Zelenu točki BTC Murska Sobota.

Slika 8: Zelena točka BTC Murska Sobota¹⁶

Mojca Klemenčič, dipl. inž. agr. ekon.
strokovna sodelavka

¹⁵ https://sl.wikipedia.org/wiki/Ekolo%C5%A1ko_kmetijstvo

¹⁶ <https://www.facebook.com/zelenatocka.trgovina/photos/pb.619617048095787.2207520000.1435649806./868085829915573/?type=3&theater>